

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Complectens Primam Secundæ, & Secundam Secundæ Summæ
Theologiæ

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

Qvaestio LXXX. De causa peccati ex parte diaboli.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72759](#)

QVAEST. LXXX.

ARTIC. I.

AD SECUNDVM dicendum, q̄ Deus non dele-
tatur in perditione hominum, quantum ad ipsam
perditionem: sed ratione suæ iustitiae, vel propter
bonum, quod inde peruenit.

AD TERTIUM dicendum, quod hoc quod Deus aliquorū excæcationem ordinat in eorum salutem, misericordia est: quod autem excæratio aliorum ordinetur ad eorum damnationem, iustitia est: quod autem misericordiam quibusdam impedit, & non omnibus, non facit personarum acceptiōnē in Deo, sicut in primo dictum est.

AD QVARTVM dicendum, quod mala culpæ non sunt facienda ut veniant bona: sed mala poenæ sunt inferenda propter bonum.

¶ Super Quæst. 80. Ar-
ticulum primum.

QVÆSTIO LXXX.

*De causa peccati ex parte diaboli, in
quatuor articulos divisâ.*

DEINDE considerādum est de causa peccati ex parte diaboli.

Et circa hoc quærum
fus quærum.

molet ac agendum.
Aut namque nec pro-
positio intelligit ab-
solute, ut sonat, hinc
huius est directe causa
actus nisi &c. aut li-
mitate ad actum al-
terius pp materiam
subiectam, de qua est
fermo, causa scilicet
extrinseca, q homo
peccet. Si primo mo-
do, obstat illi illa ma-
xima, Deus potest
supplere vicem cau-

Sup. q. 5, ar-
tic. 3, & 3 q.
8 artic. 7
Mal. q. 3, ar-
tic. 3, & 4
q. 4, artic.
3 artic.
8 corp.
Aug. 4 de
Tr. cap. 12.
circ. princ.
tom. 2.

cap. 5, artic.
circ. princ. il
tom. 2.

ex lib. c.
5, q. 2, ca.
q. 2.

Liz. cont. fo-
num no 156
circ. prin. 10

Ex hoc p. tunc uero p. r.
cipium mere naturale est ea causa directe actus proprii, eo qd nulli tunc mouet se ipsum ad agendum. Si ad causandum directe actum exigunt qd moueat ad agendum. P. prius illius actus principiis, ab his villa ambiguous lequitur, qd nec calor fit directe causa calcificandi, nec frigescendi, nec lux illuminandi. &c. Quod vero nascitur do modo intelligatur, ex hoc sumptuone patet: quoniam si

F *bolis dicitur sit causa peccati* ⁵.
SED CONTRA est, qd * Augu-
probat in 1. & 3. de lib. arb. q nul-
la alia re fit mens hominis serua-
libidinis, nisi propria voluntate:
sed homo nō fit seruus libidinis
nisi per peccatum. ergo causa pec-
cati nō potest esse diabolus, sed
sola propria voluntas:

ciciter, sed solum per modū persuadentis, vel pro-
ponentis appetibile.

AD PRIMVM ergo dicēdum, q̄ omnes illę autho-
ritates, & si que similes inueniantur, sunt referendæ
ad hoc, q̄ diabolus suggesto, vel aliqua appetibi-
lia proponendo inducit in affectum peccati.

AD SECUNDVM dicendum, q̄ simililitudo illa est
attendenda quantum ad hoc, q̄ diabolus quodam-
modo est causa peccatorum nostrorum, sicut Deus
est aliquo modo causa bonorum nostrorum, non
tamen attenditur quantum ad modū causandi: Nā
Deus causat bona interius mouendo voluntatem,
quod diabolo conuenire non potest.

AD TERTIVM dicendum, q̄ Deus est uniuersale
principiū oīs interioris motus humani: sed q̄ de-
terminetur ad malū cōsiliū voluntas humana, hoc
directe quidē ex voluntate humana, & a diabolo p̄
modum persuadentis, vel appetibiliā proponentis.

**¶ Super Questionis
S. Articulum se-
cundum.**

ARTICVLVS II.

Vtrum diabolus possit inducere ad pec-
candum interius instigando.

AD SECUNDVM sic procedi-
tur. Videtur q̄ diabolus
non possit inducere ad peccan-
dum interius instigando. Interio-
res enim motus anima sunt q̄-
dam opera vītē: sed nullū opus
vitē potest esse nisi a principio
intrinseco, nec ēt opus anima
vegetabilis, quod est insimū in-
ter opera vita: ergo diabolus se-
cundum interioris motus non
pōt hominē instigare ad malū.

¶ 2 Præt. Omnes interiores mo-
tus secundum ordinem naturae
a sensibus exterioribus oriuntur:
sed prēter ordinem naturae ali-
quid operari, est solius Dei, vt in
primo dicitū est. ergo diabolus
non potest in interioribus mo-
tibus hominē aliquid operari, nisi se-

I Nartic. 1. nota, q̄
hic habet, quomo-
do in mulierib⁹ itis,
que dicuntur visio-
nes habere, causari
ex diabolis illusio-
ne, aut humorū &
spirituū communica-
tione potest, ut uigil-
lantes imaginetur,
& apparent eis sic ef-
ficiēre, sicut contin-
git dormientib⁹ q̄ in-
soniant. Accidit, n.
q̄ aliquis patiatur ui-
gilans, quod alter pa-
tit dormiens, vt in-
nisi pater in phren-
ticis. Notent autē
hoc rectores religio-
narum periorū, ne
diminutati tribuent
quod natura aut de-
mons eis, erent, er-
rare; alios faciant.

¶ 3 Præt. Interiores actus anima sunt intelligere, &
imaginari: sed quantū ad neurum horū potest dia-
bolus aliquid operari, q̄a, vt in primo habitū est, dia-
bolus non imprimet in intellectū humanū: in phan-
tasiam etiā vī q̄ imprimere non possit, quia formē
imaginata tantū magis spirituāles, sunt digniores
q̄ formē, q̄ sunt in materia sensibili, quas tñ diabo-
lus imprimere nō pōt, vt patet ex his, q̄e in primo
habitū sunt. ergo diabolus non potest secundū inte-
rioris motus inducecere hominem ad peccatum.

SED CONTRA est, quia secundum hoc nunquam
tentaret hominem, nisi visibiliter apparet: quod
patet esse falsum.

RSPON. Dicendum, q̄ interior pars anima est in
tellectua & sensitiua. Intellectua autē cōtinet intel-
lectum & voluntatem, & de uolūtate quidē iā* dicitū
est, quomodo ad cā diabolus se hēt. Intellectus autē
per se quidē mouetur ab aliquo illuminante ipsum
ad cognitionē ueritatis, q̄ diabol⁹ circa hominem nō
intendit, sed magis obtenebrat rōnem eius ad con-
sentientē peccato, quæ quidē obtenebratio pue-
nit exphantasia, & appetitu sensitiuo: nū tota in-
terior operatio diaboli esse vī circaphantasia & appé-

A titum sensituum, quorū utrumq; cōmouendo pōt
inducere ad peccatum. Pōret n. operari ad hoc, q̄
imaginationi aliqua formē imaginariē p̄sēnten-
tur, potest etiam facere, q̄ appetitus sensitivus con-
citetur ad aliquā passionem.* Dicitū est. n. in j. lib.

Q̄ natura corporalis spiritali naturaliter obedit ad
motum localem. nū & diabolus omnia causare po-
test, quæ ex motu locali corporum inferiorū pro-
uenire possunt, nī uirtute diuina reprimat. Qūd
autem aliqua formē repräsentetur imaginationi,
sequitur quodq; ad motum localē. Dicit enim* Philos. in lib. de somno & uigilia, q̄ cū animal dor-
mierit, descendente plurimo sanguine ad principiū
sensituum, simul descēdunt motus, sive impressiō-
nes reliqt ex sensibili motionibus, quæ in sensi-
bilibus speciebus consūntur, & mouēt principiū
apprehensiū, ita q̄ apparent ac si tunc principiū
sensituum a rebus ipsiis exterioribus immutaret. nū
talis motus localis spiritalium, vel humorum, procu-
rari pōt a demonib⁹, sive dormiant, sive uigilent
homines; & sic sequitur q̄ hō aliqua imaginē. Si
militer ēt appetitus sensitivus concitat ad alias
passiones fm quendā determinatum motū cordis
& spirituum: nū ad hoc ēt diabolus potest coope-
rari. Et hoc q̄ passiones aliquæ cōcīantur in appeti-
tu sensitivo, sequitur q̄ & motus, sive intentionē
sensibilem prādictō mō redūctā ad principiū ap-
prehensiū magis homo percipiat: quia ut* Phil.

C in eodem lib. dicit, Amantes modica similitudine
in apprehensionē rei amatae mouentur. Contingit
ēt ex hoc, quidē passio est concitata, ut id quod pro-
ponitur imaginationi, iudicetur prosequendum:

ca. 3. a. med.
to. 2.

quia ei qui a passione detinetur, uidetur esse bonū
id, ad quod per passionem inclinatur. Et per hunc
modum interius diabolus inducit ad peccandum.

AD PRIMVM ergo dicēdum, q̄ opera uitæ sem-
per etiā sint ab aliquo principio intrinseco, tamē
ad ea potest cooperari aliquid exterius agēs: sicut
etiam ad opera anima vegetabilis operatur calor
exterior, ut facilius digeratur cibus.

AD SECUNDVM dicendū, q̄ hmōi apparitio for-
mati imaginabiliū nō est oīnō prēter ordinē natu-
rae, nec est p̄ solū imperium, sed p̄ motum localē.
In cor. art.

D Vnde patet rōfū ad tertīū, quia for-
ma illæ sunt a sensibus acceptæ primordiāliter.

**¶ Super Questionis
S. Articulum ter-
tium.**

Vtrum diabolus possit necessitatem
inferre ad peccandum.

AD TERTIVM sic procedi-
tur. Videtur, quidē dia-
bolus possit necessitatē inferre ad
peccandum. Pōretas enim ma-
ior potest necessitatem inferre
minor: sed de diabolo dicitur
Iob 41. Non est potestas super
terra, quæ ei ualeat cōparari. er
gō pōt homini terreno necessi-
tatem inferre ad peccandum.

¶ 2 Præt. Ratio hominis nō po-
test moueri nisi secundum ea, q̄
exterius sensibus proponunt, &
imaginationi repräsentatur: q̄a
omnis nostra cognitio ortū ha-
bet a sensu, & nō est intelligere
sinephantasia, ut dicit in lib.

Mal. q. 3. art.
3. ad 9. & ar.
4. cor. & q.
16. ar. 11. ad
10. & ar. 12.
ad 10.

¶ Ad

Vtrum omnia peccata hominum sint ex suggestione diabolii.

Ad quartum sic proceditur. Videtur quod ne diaboli. Dicit enim Dionysius 4. cap. de diabolis quod multitudo clementum causa est omnium malorum & sibi & aliis.

¶ 2 Prater. Quicunque peccat mortaliter, efficit seruus diaboli, secundum illud Ioh. 8. Qui facit peccatum, seruus est peccati: sed si aliquis in seruus addicitur, a quo est superatus, ut dicit Petrus 2. cap. 13. quicunque facit peccatum, superatus est a diabolo. ¶ 3 Praeterea Gregorius dicit, quod peccatum diaboli est irreparabile, quia cecidit nullo suggestore, si quis aliqui homines peccarent per liberum arbitrium suggestore, eorum peccatum esset irremediable, quod patet esse falsum, ergo omnia peccata humanae a diabolo suggestur.

SED CONTRA est, quod dicitur in lib. de cœlestiasticis dogmatibus. Non omnes cogitationes nostræ male a diabolo excitantur, sed aliquores nostri arbitrij motu emergunt.

RSPON. Dicendum, quod occasionaliter quidem indirecere diabolus est causa omnium peccatorum nostrorum, inquit, induxit primum hominem ad peccandum, ex cuius peccato intantum vitia humana natura, ut omnes ad peccatum producimus: sicut diceretur esse causa cibutionis lignorum, qui ligna sicearet, ex quo sequeretur, quod incenderentur. Directe autem non est causa peccatorum humanorum, ita quod singula peccata persuadeat. Quod Origenes probat ex hoc, etiam si diabolus non esset, homines haberent petrum ciborum, & venere orum, & similium posset esse inordinatus, nisi ratione ordinaretur quod subiacet libero arbitrio.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod multitudinem est causa omnium malorum nostrorum secundum primam originem, ut dictum est.

AD SECUNDUM dicendum, quod non solum unus aliquius qui ab eo superatur, sed etiam quod voluntarie se subiecit: & hoc modo fit seruus diaboli, qui motu proprio peccat.

AD TERTIVM dicendum, quod peccatum diaboli est irreparabile, quia nec aliquam suggestorem cavit, nec habuit aliquam prontitatem ad peccatum ex precedenti suggestione cauata, quod nullo hominis peccato dici potest.

QVÆSTIO LXXXI.

De causa peccati ex parte hominis, in quinque articulos diuisa.

I. Nart. 1. q. 1. biam primo. q. 2. art. 1. q. 3. art. 2. q. 4. art. 3. q. 5. art. 4.

DEINDE considerandum est de causa peccati ex parte hominis. Cum autem hoc sit causa peccati alteri homini exteriori suggestio, sicut & diabolus, habet quendam speciale modum cauandi peccati in alterum per originem: unde de peccato originali dicendum est. ¶ Et circa hoc tria consideranda occurunt. Primo, de eius traductione. Secundo, de eius essentia. Tertio, de eius subiecto.

¶ Ad hoc dicitur, quod ista non contrariatur adiuvicem iubii namque dicitur, quod semper est peccatum, cum caro concupiscit aduersus spiritum, quod ibi deficiendum est. Domini concedente, hic autem nihil contra dictam viuferalem dicitur. Non nondum, quod aliquando non est peccatum, sed dicitur, quod quando ei ratione actualiter resistit, non est peccatum, quod nihil repugnat illi, quamvis talis quidam inveniatur in non affirmatur non assertur, quod concupiscere carnem aduersus rationem aliquando ratio totaliter resistit: hoc enim illi universali contradicteret, sed anterior, quod quando ratio resistit, non est peccatum. Et intendit auctor hic solum facilius argumentum pro presenti materia, qua trahatur de potestate diaboli: & dicere, quod concupiscentiae carnem aduersus spiritum non contigit peccatum ex concupiscentia, quam potest facere diabolus, sed ex non resistencia rationis, quae non subiaceat potestatu demonis: quia concupiscentia ita, si ratio ei resistit, non est peccatum, sed materia exercenda virtutis. Et hoc sat eff argumento, quod datus quod semper sit peccatum, ut Augustinus dicit, non tamen ad illud necessitatē demonis, qui ad non resistentiam rationis necessitate nequit. Unde autem possibile sit rationem concupiscentiam actualiter carnem totaliter resistere, indiscutibiliter dimittitur, ut impertinet.

¶ De quarto articulo eiusdem 80. que nihil occurrit scribendum.

¶ Lib. 19. de ci. Dei. c. 3. ante med. illius. to 5.

Art. preced.

Lib. 19. de ci. Dei. c. 3. ante med. illius. to 5.

Art. preced.

¶ 3 Prater. Secundum Augustinus. Non nullum peccatum est, cum caro concupiscit aduersus spiritum: sed concupiscentiam carnis diabolus potest causare, sicut & certas passiones, eo modo quo dictum est. ergo ex necessitate potest inducere ad peccandum.

SED CONTRA est, quod dicitur.

1. Petr. ult. Adversarius noster diabolus tanquam leo rugiens,

circuit querens quem denoret,

cui resistere fortis in fide. Frustra

tura talis admonitio dare tur, si hoc ei ex necessitate succedit.

non ergo potest homini necessitate inducere ad peccandum.

RESPON. Dicendum, quod diabolus propria virtute, nisi refranetur a Deo, potest aliquem inducere ex necessitate ad faciem dum aliquem actum, qui de suo genere peccatum est: non potest inducere necessitate peccandi, quod patet ex hoc, quod homo motu ad peccandum non resistit nisi per rationem, cuius ysum totaliter impedire potest mouendo imaginationem, & appetitum sensuum, sicut in arreptitus patet: sed tunc ratione sic ligata, quicquid homo agat, non imputatur ei ad peccatum: sed si ratio non sit totaliter ligata, ex ea parte qua est liberta, potest resistere peccato, sicut supra dictum est. Unde manifestum est, quod diabolus nullo modo potest necessitate inducere homini ad peccandum.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod non quilibet potest maior homine, potest mouere voluntatem hominis, sed solus Deus, ut supra habatum est.*

AD SECUNDUM dicendum, quod illud quod est apprehensum per sensum vel imaginacionem, non ex necessitate mouet voluntatem, si homo habeat ultimam rationem, nec semper huiusmodi apprehensione ligat rationem.

AD TERTIVM dicendum, quod concupiscet carnis contra spiritum, quando ratio ei actualiter resistit, non est peccatum, sed materia exercenda virtutis. Quod autem ratio ei non resistat, non est in potestate diaboli: & ideo non potest inducere necessitatem peccati.

D. 123. Q. 9. art. 6.

D. 445.